תולין פרק עשרים שבת — קמא.

דאים לה ריירי. ואימאים. והא דקרי לה הכא פיה יפה והכא פיה רע כדמפרש ואזיל פיה יפה דלית ליה ריירי פיה רע דלא דייק ואכיל שאוכל קוליס וברקיס: **מתני' הקש שעל המטה.** וסתמא להסקה ומוקלה הוא וכא לשכב עליו ומנענעו כדי שיהא לף ורך לשכב: **לא ינענענו בידו.** דמוקלה הוא: **אבל מנענענו בגופו.** בכתפיו וטלטול מן הצד הוא דלא שמיה טלטול: **או שהיה עליו כר או סדין.** דגלי דעתיה דאקלייה לשכיבה מעתה תורת כלי עליו: **מכבש.** פרש"י. שני לוחות ארוכים וכבדים וסודרין נגדיס על התחתון ומורידין העליון עליו וכובשים את הבגדים על ידי יתדות שיש עמודים קטונין מונקין בארבע הפיאות של התחתון והעליונה מונקבת בארבע זויותיה ועולה ויורדת בעמודים וכפי מה שהוא רולה לכבוס מורידה ומוחזק יתד בנקב העמוד ואינה יכולה לנעות: **מפירין.** את המכבש שנוטל את היתד והוא ניתר לסיירו לורך שבת שנוטל את הכלים: **אבל לא לוכסין.** הסיירו לורך חול: **ושל לוכסין לא יגע בו.** מפני שהוא עשוי לתקן הבגדים ותוחבו במזקה ומיהדק והתרה שלו דומה לסתירה: **גמ' האי פונגא.** לנון שטומנין בקרקע להתקיים כשבא לחלוט מלמעלה למטה שרי אם היה ראשה מלמעלה ועוקלה מלמטה ותולה מראשה העבה תחילה ועוקלה נמשך אחריה מותר לפי שהגומא רחבה מלמעלה ואין מוחזק הקרקע כשהוא שומטה אבל אם תולה מלמטה למעלה שתחתונה נתון למעלה וראש עליונה שהוא עב נתון למטה והוא שומטה מסופה לראשה אסור לפי שהגומא קלרה מלמעלה וכשהוא תולה מזיז העפר ומטלטלו ואע"ג דטלטול מן הצד הוא שמיה טלטול ואסור: **תניגא דלא כר"נ.** דאילו ממתניתין שמענינו דלא שמיה טלטול דקתני מנענענו בגופו: **מידק.** דייק: **חדא חדא.** לאו טומן הוא אלא כלאחר יד: **דקמצי.** שלא בדרכים ושלא כמדוכה: **לאחויי ד' אמות.** מיס שעליו: **קא דחי ליה.** את המיס ד' אמות: **אחד זה ואחד זה אסור.** זה משוס בונה וזה משוס אחויי גומות: **אחד זה ואחד זה מותר.** אין דרך מתכוין בכך[ב] וקי"ל כר"ש: **בקורה.** נעץ המוטל על הקרקע [ג]: **אפומא דלחייא.** של מנוי דליכא הכירא: **אודרא.** מוכן שסותמין בהן פי הכף: **שיפא.** פך: **מכסכסו.** משפשפו: **מכפנים.** דלא מוכחא מילתא לאיתחזויי כמלבן [ד] ומלבן ממש לא הוי לתין טומן שם מיס: כסכוס דמי למכבש: **אבל לא ישן.** שקולפו והוי ממחק: פלוגתא דבית שמאי ובית הלל הפלפלין כתבלין על כן נראה לר"י דמותר לכתוש פלפלין ביום טוב אפילו במדוך של אבן ומיהו היכא דידע מאי קדרה בעי בשולי אסור במדוך של אבן דלא ידענא כמאן הלכתא ואלינן לחומרא ולא שייך למימר בשל סופרים הלך אחר המיקל היכא דאם הוא קולא בדבר אחד חומרא הוא בדבר אחר מיהו במדוך של עץ ממ"ג שרי אפי' במדוכה של אבן כעין שלנו שקורין מורטיי"ר כיון שהמדוך של עץ דלא אפריען התם היכא דידע מאי קדרה בעי בשולי אלא בלא שיעוי ושומין הנדוכים כי"ע נראה לר"י דשרי אפי' ידע מאי קדרה בעי בשולי לפי שמפיגין טעמן יותר מדאי ושרי מידי דהוי אשחוטו ומבשל דשרי לכ"ע אפילו יודע מאי קדרה בעי בשולי דנראה הוא להפגת טעם היינו שאם כח התבלין ואינם מדין כל כך ויכול לתקן הדבר כשמרבה התבלין אבל הפגת טעם שומין אין יכול לתקן מידי דהוה אשחוטו ואופה ומבשל וגם רוח רעה שורה עליהן [מה ח.] אם דכן מערב י"ט [ה] אפילו במדוך של אבן או של ברזל שרי ועוד דאין נראה שיהו בכלל תבלין דלא מיקרי תבלין אלא ירקות כעין כמון אבל שומין ובצלים אינם בכלל תבלין[ו]: **דילמא אתי לאשוויי גומות.** אע"ג דלכא ס"ל בסוף פ"ב דביצה (ד' כג.) בדבר שאין מתכוין כל"ש עסוק לקנא רגלו ישבר שבת ויתכוין לאשוויי גומות כעין שמצינו בכ' בתרא דעירובין (ד' קד.) דנשים המשתקות באגוזים ובתפוחים אסור דילמא אתי לאשוויי גומות כלומר במתכוין שמשכחת שבת מחמת שחוק שלהן: **אודרא** אפומא דשישא. פי' בפ' ח' שרצים (לעיל ד' קיא:) [בד"ה הא מסוכריתא שם ע"א]: כמנעל

הקש שע"ג המטה. ברש פרק כירה (דף לו:) פי' מה הוא קש: **הני פלפלי מדק חדא כו'.** פירש ר"ת [ב]בשאלתות דרב אחאי בפרשת אמור אל הכהנים מפרש דבי"ט מיירי וקשה לר' דהוה ליה לפרש בהדיא כיון דבמכילתין לא מיירי אלא בשבת ועוד היכי אסר רב יהודה כולי האי בפלפלין הא אפילו מלא שרינא בפ"ק דביצה (ד' יד.) במדוך של עץ אלא נראה לרבי דהכא בשבת חייבי ואגב דחיירי בטלטול ע"י שיעור מייתי ליה הכא ובכולה שמעתא נמי מייתי מילי דשבת טובא אע"ג דלא שייכן הכא כולי האי אבל בי"ט נראה לר"י דשרי בלא שיעור אפי' במדוך של אבן כשאר תבלין דתנן בפ"ק דביצה (שם) ב"ה אומר תבלין נדוכין במדוך של אבן והמלא במדוך של עץ ואמרי' בגמרא דב"ע מלא בעי שיעור מ"ט רב הונא ורב חסדא חד אמר כל הקדרות כולן בריכות מלא ואין כל הקדרות בריכות תבלין ואחד אמר כולן מפיגין טעמן ומלא אין מפיגה טעמא מאי בייהו אוכא ביוייהו דידע מאי בעי בשולי (ד) אי נמי מוריקא פירוש מוריקא אינה מפיגה טעמא למ"ד משום הפגת טעם אסור ולמ"ד משום כל הקדרות כו' שרי א"כ פלפלין דהכא נמי שרי דאין כל הקדרות בריכות אע"כ פלפלין ואע"כ (ס"א ואי נמי) למ"ד נמי משום הפגת טעם פלפלין שרו דצריך לומר נמי שמפיגים טעמם מדלא קאמר אוכא ביוייהו פלפלין ומיהו אומר רבי דאין זה דקדוק שצריך לפרש שם בע"א דקשיא למ"ד דשרי מוריקא משום דאין כל הקדרות בריכות מוריקא א"כ יהא מותר לקולרו ולאוחבו מן המחובר אע"כ צריך לפרש יש כו הפגת טעם ולא כשאר תבלין להכי שרי למ"ד אין כל הקדרות כו' כיון דאוכא נמי קלת הפגת טעמא והשתא אתי שפיר דלקולר אסור ומהשתא אין ראיה להתיר פלפלין דשמא אין בהם הפגת טעם כלל ומיהו אומר ר"י דע"כ הם מפיגין טעמם דתנן בפ"ב דביצה (ד' כג.) ג' דברים רבי אלעזר בן עזריה מתיר ומכמיס אומרין שוחקין את הפלפלין ברחים שלהן והיכי הוה שרי רבי אלעזר בן עזריה אי לא מפיגין טעמא ואין סברא לומר דבהא פליגי רבי אלעזר בן עזריה ורבנן דמר סבר דמפיגין טעמא ומר סבר אין מפיגין טעמא אלא מדשרי ר' אלעזר בן עזריה ש"מ דמפיגין טעמא ורבנן דאסרי משום דברחים שלהם מיחזי טפי כי עובדא דמול ועוד תניא בהדיא בתוספתא דביצה בתר דאית לה רירי והא דקתני נוטלין מלפני בהמה שפיה רע בחמור דלא דייק ואכיל ונותנין לפני בהמה שפיה יפה בפרה דדייקא ואכלה: **מתני' הקש שעל גבי המטה לא ינענענו בידו אלא מנענענו בגופו ואם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין מנענענו בידו** [ג]**מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ושל כובסין לא יגע בו** ר' יהודה אומר אם היה מותר מע"ש מותיר את כולו ושומטו: **גמ'** [ד]אמר רב נחמן **האי פונגא מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסיר אמר רב אדא בר אבא אמרי בי רב תנינא דלא כרב נחמן הקש שע"ג המטה לא ינענענו בידו אבל מנענענו בגופו ואם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין מנענענו בידו ש"מ** [ה]**טלטול מן הצד לא שמיה טלטול ש"מ אמר רב** [ו]**יהודה הני פלפלי מידק חדא חדא בקתא דסכינא שרי תרתי אסיר רבא אמר** [ז]**כיון דמשני אפילו טובא נמי** [ח]**אמר רב יהודה** [ט]**מאן דסחי במיא ליגניב נפשיה ברישא והדר ליסליק דילמא אתי לאתויי ד' אמות בברמלית אי הכי כי קא נחית נמי קא דחי כחו ד' אמות ואסיר** [י]**כחו בברמלית לא גזרו אמר אביי ואיתימא רב יהודה טיט שע"ג רגלו מקנחו בקרקע ואין מקנחו בכותל אמר רבא מ"ט בכותל לא משום דמיחזי כבונה הא בנין חקלאה הוא אלא אמר רבא** [יא]**מקנחו בכותל ואין מקנחו בקרקע דילמא אתי לאשוויי גומות איתמר מר בריה דרבינא אמר אחד זה ואחד זה אסור רב פפא אמר אחד זה ואחד זה מותר למר בריה דרבינא במאי מקנחי ליה מקנחי ליה בקורה** [יב]**אמר רבא** (ה) **לא ליתיב איניש אפומיה דליחייא דילמא מיגנדרא ליה חפץ ואתי לאתויי ואמר רבא** [יג]**לא ליצדד איניש כובא** (ו) **דילמא אתי לאשוויי גומות ואמר רבא** [יד]**לא ליהדוק איניש אודרא בפומא דשישא** [טו]**דילמא אתי לידי סחיטה אמר רב כהנא** [טז]**טיט שע"ג בגדו מכסכסו מבפנים ואין מכסכסו מבחוץ מיתיבי טיט שע"ג מנעלו מגררו בגב סכין** [א] **ושעל בגדו מגררו בצפורן ובלבד שלא יכסכס מאי לאו שלא יכסכס כלל לא שלא יכסכס מבחוץ אלא מבפנים א"ר אבהו א"ר אלעזר אמר ר' ינאי מגררין מנעל חדש אבל לא ישן** במה

מסורת הש"ס

א) לעיל ב., ב) לעיל קכב., ג) [לעיל מג: קכג.], ד) [כתו"ס פיה ס"ח סי' כח איתא רב הונא], ה) [ל"ל ואמרו], ו) [לעיל ק: קח.], ז) לקמן שבת: ביצה ב., ח) כס"ח: אין מתכוין לכך, ט) [ל"ל וכן בשאלתות], י) [וע"ע תוס' ביצה יד. ד"ה בית הלל].

הגהות הב"ח

(א) נב' אמר רבא (לא ליתיב ליגיב) תא"ש וכ"כ בי' אלפסי לא לישתמש איניש ע"ל כדף קמח: (ב) שם מיכא בארעא דישלמ': (ג) רש"י ד"ה כקורים וכו' הקרקע הס"ד אף"כ מ"ה לא ליצדדה להרשיבה הס"ד: (ד) תוס' ד"ה הני הני וכו' מלא בעי בשוליה למ"ד משום כל הקדרות כו' אסור ולמ"ד משום הפגת טעם שרי אי נמי מוריקא וכו' א"כ פלפלין נמי שרי דהכא נמי אין כל הקדרות: (ה) באו"ד מערב י"ט הלכך אפי' ממדוך:

גליון הש"ם

גמ' ר"ל אתי ליה בחיבת. עיין לקמן דף קמה ע"ב תוס' ד"ה כבשים: ר"ל ד"ה כבשים וכו' ולכאן שם לא הוי דאין נוין שם בים. עיין לקמן דף קמז רש ע"ב כרש"י ד"ה חיב מעמת וכ"ע:

הגהות הגר"א

[א] נב' וספ"ל נגדי מגרמי גלפיון. כ"כ ר"ס נגב סכין:

לעזי רש"י

פרש"א. מכבש (לגיהרץ בגרס).

רבינו חננאל

הקש שע"ג המטה לא ינענענו בידו אבל מנענענו בגופו. אמר רב נחמן האי פונגא מלמעלה למטה שרי אסור. יש מי שאומרים לא יגרה. ריש מי שאומרים מותר לגרה מלמעלה, וכבר פירשנו דברי רב נחמן בפרק כל הכלים. אמר רב יהודה [הני] פלפלי (מידק) חדא חדא בקתא דסכינא שרי לסודק. פי' ביי"ט. אבל (בלוכן) [כדרכן] אסור דהא אין מפיגין טעמן והוה ליה למידק מעי"ט. רבא אמר כיון דמשני אפילו טובא. והילכתא כרבא ביי"ט. ריש מי שמחיר כי האי גוונא אפילו בשבת. טיט שע"ג רגלו. הילכתא כמר בריה דרבינא דאסר בין בקרקע ובין בכותל ולא שרי אלא בקורה בלבד. ואמר רבא לא לצדד איניש כובא בארעא דלא אתו לאשוויי גומות. ואמר רבא לא ליהדוק איניש אודרא בפומא דשישא דלמא אתי לידי סחיטה. פי' לא יהדוק אדם כובע שרוויין בפי אשישא, שמא יבא לידי סחיטה. טיט שעל בגדו מכסכסו מבפנים ואין מכסכסו מבחוץ. כיסכסו, כגר פירשנוהו למעלה. וכל אלה שאמר רבא אסור אחד שבת ואחד יו"ט לא שנא. וגזירה מעעל.

עין משפט נר מצוה

מו א מי' פכ"ה מהל' שבת הלכה כב פמג לאחין סה טוש"ע תרס"ו סי' שיא סעיף ח:
מז ב מי' פכ"ו שם הל' יג פמג שם טוש"ע תרס"ו סי' שב סעיף ד:
מח ג מי' פכ"ה שם הל' יד טו פמג שם טוש"ע תרס"ו סי' שיא סעיף ח:
מט ד מי' פכ"ח שם הלכה כ פמג שם טוש"ע תרס"ו סי' שכא סעיף ז:
נ ה מי' פכ"ו שם הל' כב פמג שם טוש"ע תרס"ו סימן שב סעיף ז:
נא ו מי' פכ"ח שם הל' כ פמג שם טוש"ע תרס"ו סימן שב סעיף ז:
נב ז (מי' פכ"ו שם הל' יז) טוש"ע תרס"ו סי' שסה סעיף ב:
נג ח טוש"ע תרס"ו סי' שלו סעיף ד:
נד ט מי' פכ"ב שם הלכה טו פמג שם טוש"ע סי' שכ סעיף טז:
נה י מי' פכ"ב שם הלכה יז פמג שם טוש"ע תרס"ו סי' שכ סעיף ז:

מוסף רש"י

הקש שעל גבי המטה. קש שמחמיה לגיעת קלה, ללגנים לו להסקה ומוקלה הוא, ואם היה נתון על המטה ולא לשכב עליו וכא כשבת לשכב עליו יהא כשבת לשכב עליו יהולכך לנענעו ולנוטלו לשמיה שלא יהא לבוד ויקשה (לעיל ג.). לא ינענענו בידו. אלא מנענענו בגופו. כלאחר יד (שם). או שהיה עליו כר או סדין. שפכב עליו מבגוד יופי, אע"פ שלא יחדו לכך ולא מיכב עליו (שם). האי פונגא. לנון תלוס שסומיגו בתרן ומתגלה לאחר (לעיל קנג.). מלמעלה למטה שרי. אם היה הפלפלין שלה למעלה והקלר למטה וכשהיא שופה מולה מבלין שלה לתחתון שלה ורוחב הלגון למעלה מוחר, דליכא טלטול לעפר כלל שהרי נתגלה ראשו (שם). ממטה למעלה אסור. שמזיז עפר לפי שהגומא קלרה מלמעלה ורוחב הלגון מלמטה, ואע"ג דטלטול עפר מן הצד הוא שלינו אוחז בידו ממש (שם). טלטול מן הצד. כלאחר יד (לעיל מג.). אפומא דלחייא. לפי שתחיר כמגני בגבת (ביצה ב.) לפי שלינו ניכר כל כך כין מגני לגרגות הרבים (לקמן קחח.). דלמא מיגנדרא ליה חפץ. ברגליה מין ללחי (ביצה ל.), ואתי לאתויי. חפץ שמתגלגל תוך ד' אמות (לקמן קמח:) מתוך שאינו מגני מקורה לכבוד שזה הכ"ר חיב הי"ו ומביאו (ביצה ל.).

רב נסים גאון

טיט שעל גבי מנעל איכא חסכא דרבא. משכחת לה בפרק כל הכלים (ניטלין יהולכך (דף קכנ) רבא דהה קאזיל בריסתקא דמחוזא איתוס מאסניה בשינא, אתא שמעיה שקל חספא וקא מכפר ליה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com